

جریان زندگی در فرش دستباف

فرش بافی یک هنر است، هنر دیرینه‌ای که با هر گره، انسان روح و عشقش را در آن می‌دمد و خود را در طرح، نقش و رنگ فرش‌ی که می‌بافد خلاصه می‌کند. هنرمند فرش‌باف با فراگرفتن قالی بافی تنها مهارت یاد نمی‌گیرد، بلکه او انسان بودن و انسانیت را در این هنر فرامی‌گیرد. من معتقدم که فرش دست‌باف مانند یک مادر می‌ماند. او جان دارد و ما از بدو تولد روی این فرش به دنیا آمدیم، قدم برداشتیم، بازی کردیم، مشق نوشتیم، هنگامی که دختری را عروس کردیم در جهیزیه‌اش این فرش را تحفه گذاشتیم و در آخر که می‌میریم روی تابوت‌مان یک تخته فرش دست‌باف می‌گذارند و ما را راهی خانه ابدی می‌کنند. از همین رو است که فرش بافتن باید آفرینش باشد نه اینکه تنها بافته شود. هر هنرمند فرش‌باف باید با تمام مهندسی این کار آشنا باشد و طرح و نقشه را هم خودش خلق کند. تنها این‌گونه است که می‌توان این هنر را برای همیشه زنده نگه داشت و از نسلی به نسل دیگر انتقال داد.

■ زخم یک فرش‌باف

این هنر اگرچه هنرمندان زیادی را در سراسر ایران دارد، اما دل این هنرمندان از بی‌مهری مسئولان درد دارد. بسیاری از آن‌ها سال‌هاست در خانه‌ها یا حجره‌هایشان با فرش بافتن نه تنها راه و رسم این هنر را در ایران، بلکه اعتبار آن را در جهان زنده نگاه داشتند، اما همچنان بیمه نیستند یا سال‌های کمی از کارشان بیمه شده‌اند. بسیاری از هنرمندان برای بیمه‌شدن، به اجبار راهی کارگاه‌ها می‌شوند و در آنجا کارفرمایان برای ردکردن بیمه‌شان آن‌ها را تحت‌فشار کاری قرار می‌دهند و از آن‌ها می‌خواهند در روز بیش از ۴هزار گره بزنند. در این صورت روح قالی‌باف دیگر در هیچ قالی جریان نخواهد داشت و تنها کارگری می‌شود که گره می‌زند و برای دیگران کار می‌کند. این‌گونه عمر این هنر هر روز کوتاه‌تر می‌شود.

■ هنر در دست تاجران!

زنان و مردان هنرمند در سراسر ایران؛ در روستاها و شهرها، خانه‌ها و دخمه‌ها فرش می‌بافند و از همین راه امرار معاش می‌کنند. آن‌ها برای یک فرش با ابعاد زرع و نیم، ۳ماه زمان می‌گذارند، اما در نهایت این فرش را تاجری با قیمتی ناچیز از او می‌خرد و آن را در جایی دیگر با چندین برابر قیمت می‌فروشد. سال‌هاست همین امر، فرش‌بافی را از رونق انداخته و هنرمندان دیگر خواهان فروختن فرش‌ها و قالی‌هایی که با عشق می‌بافند، نیستند. همچنین تمام خانه‌ها از فرش ماشینی پُر شده و دیگر خانواده‌های ایرانی توان خرید فرش دست‌باف را ندارند. فرش‌ی که روزگاری اعتبار و ارج یک خانه ایرانی بود، امروز تنها کالایی شده که در ویتترین یک فروشگاه بزرگ با قیمتی بسیار بالا خودنمایی می‌کند. از این رو باید قانونی باشد تا تمامی فرش‌بافان، فرش‌های بافته شده خود را در آنجا با تاجران بر اساس انصاف به فروش برسانند تا آن‌ها هم بتوانند دستمزد زحمتشان را دریافت کنند.

استاد و پیشکسوت فرش بافی ایران

هنر وقدمت فرش ایرانی

ایرانی‌ها نسبت به مردم سایر کشورها نگاه متفاوت‌تری به فرش دارند و آن را جزء یکی از کالاهای اساسی در منزل می‌دانند. خانه‌های بدون فرش از نظر ایرانی‌ها چندان زیبا به‌نظر نمی‌رسد. به اعتقاد ایرانیان، هر خانه‌ای با فرش زیباتر و گرم‌تر می‌شود و محیط خانه آرامش بیشتری به خود می‌گیرد. به همین سبب است که در تمام تاریخ، هنرمندان بسیاری در شهرهای مختلف مشغول فرش‌بافی بودند و خانه‌های آن‌ها از شاهان تا عشایر همیشه پوشیده از فرش بوده است. قدمت فرش ایرانی باید اشدن قالی «پازیریک» که پوشیده از نقوش اصیل هخامنشی است به ۲۵۰۰ سال پیش برمی‌گردد از همین رو ایران را مهد فرش می‌دانند.

۱۲ | کتبی‌نو

مهارت

یاد بگیریم، کار هست

اگر خواهان راه‌اندازی یک کارگاه قالی‌بافی هستید تا کسب درآمد و کارآفرینی کنید در ابتدا باید مکانی با سه یا چهار اتاق داشته باشید. برای تهیه تمامی لوازم قالی بافی حدود ۴۰ تا ۵۰ میلیون تومان پول نیاز دارید.

گزارشی میدانی از یک کارگاه و آموزشگاه فرش بافی

هم‌هنری زیبا، هم‌مهارتی در آمدساز

فرش بافی یک هنر اصیل ایرانی است که بیش از دو هزار سال با روح و وجود ایرانیان پیوند خورده و جزئی از شناسنامه هنر ایران است. زنان و مردانی در جای جای ایران خود را مقابل دارهای چوبی در نقشی و نگارهای اصیل‌رها کردند و تندتند با دستتانی که از هنر فرش بافی چروک شده، گره می‌زنند و با هر گره، این هنر را به رخ جهانیان می‌کشند. اگر چه امروز دیگر خانه‌ها مانند گذشته از فرش دست‌باف پوشیده نیست و فرش بافی تبدیل به یک صنعت ماشینی شده

است، اما همچنان دستان هنرمندان فرش باف در همه جای ایران برای بافتنش، روی دارهای چوبی حرکت می‌کنند و جسارت این هنر اصیل ایرانی را روی این دارها می‌تابند. هنری که پس از فراز و نشیب‌های بسیار در طول تاریخ، امروز سر از آموزشگاه‌ها در آورده تا به‌عنوان یک مهارت در بین همگان جا خوش کند و راهی جدید برای زنده نگه داشتن این هنر اصیل، همچنین کسب درآمد باشد. ما در این گزارش با سر زدن به یکی از این آموزشگاه‌ها با راه و رسم این هنر و مهارتش آشنا خواهیم شد. فرش دست‌باف نه تنها در ایران، بلکه در دنیا طرفداران بسیاری دارد و بسیاری از سرمایه‌داران و سیاست‌مداران یا هنرمندان در

سراسر دنیا با فرش‌های دست‌باف ایرانی محیط خانه خود را زیبا تر می‌کنند و آن را به‌عنوان یک کالای آنتیک می‌شناسند. از همین رو می‌توان بازار این هنر را یک بازار جهانی دانست. برای ورود به این بازار جهانی تنها کافی است، فرش بافی را از صفر تا صد یاد گرفته و با به پا کردن یک دار قالی، مشغول بافتن شوید. امروزه در آموزشگاه‌هایی در سراسر ایران که زیر نظر مراکز فنی و حرفه‌ای یا کارودانش هستند فرش بافی به‌صورت حرفه‌ای آموزش داده می‌شود. این آموزش‌ها شامل دوره‌های قالی بافی، طراحی، رنگرزی و مرمت است. هر هنر جو می‌تواند در هر کدام از این بخش‌ها آموزش دیده و مهارت کافی کسب کند.

شامل شش ساعت آموزش در هفته است قالی بافی سنتی را یاد می‌گیرد که این آموزش‌ها شامل گره‌زدن، پود کلفت، پود نازک، نقشه خوانی، شانه‌زنی و قیچی زدن است.

اولین و مهم‌ترین مرحله، گره‌زدن است. هنرجو با گره‌زدن بسیار، مهارت کنترل کردن دست را در این حرفه یاد خواهد گرفت و پس از آن، پود کلفت و شانه زدن را آموزش می‌بیند. تمرین این سه مرحله بیش از ۵ هفته به طول می‌انجامد، زیرا هر سه مهارتی هستند برای یادگیری پود نازک. پس از یادگیری همه مراحل، آنچه اهمیت دارد، پشتکار و تمرین است. فرش بافی یک هنر است که اگر به آن تنها به‌صورت یک مهارت نگاه شود هرگز نمی‌توان از مرحله گره‌زدن فراتر رفت. در سراسر ایران کارگران فرش باف بسیاری با بیش از ۲۰ سال سابقه کار وجود دارد که تنها کارشان گره‌زدن است. این کارگرا با این سابقه کار، هرگز استادکار نخواهند شد، زیرا تنها گره‌زدن را یاد گرفتند و هنر فرش بافی را نیاموختند.

یکشنبه ● ۷ بهمن ۱۳۹۷ ● شماره صد و هشتاد و هشت

ا ت ی پ ع ه ن و

انواع نخ‌ها در قالی بافی

نخ‌ها و ریشه‌ها در کیفیت و قیمت فرش بسیار موثر هستند. نخ ابریشم گران‌ترین نخ برای بافت یک قالی است که این نخ معمولاً وارداتی است و بیشتر در تابلوفرش‌های نفیس از آن استفاده می‌شود. اما پشم نسبت به ابریشم قیمت کمتری دارد و تمامی نخ‌های ساخته‌شده از پشم در ایران تولید می‌شوند. بهترین نوع پشم، پشم مریئوس است که پشم خالص گوسفندی است. جنس تار چله از پنبه ضخیم تا نازک است که با توجه به کار، نوع آن انتخاب می‌شود و تار چله هم مانند نخ‌های پشم در داخل کشور تولید می‌شود. برای پود نازک از نخ‌های وارداتی که از کشور یوگسلاوی وارد می‌شود، استفاده می‌شود.

آیا قالی بافی به بدن آسیب می‌زند؟

در گذشته هنر قالی بافی به علت نشستن طولانی مدت پشت دار قالی‌های غیراستاندارد صدمه‌هایی به بدن وارد می‌کرد. اما امروزه دار قالی‌ها، همچنین صندلی‌هایی که مناسب برای آن است با بهترین استانداردها ساخته شده که حتی نشستن‌های طولانی مدت پشت دار، بدن را خسته نمی‌کند. همچنین خانه‌ها و کارگاه‌ها مانند گذشته بدون تهویه نیستند و اگر پریز وجود داشته باشد، خارج می‌شود. به‌علاوه به علت آنکه پشم‌ها با بهترین روش‌ها رسیده می‌شوند، تمام پرزهای آن گرفته شده و هنگام کار، روی گلو نمی‌نشینند. اما بهتر است برای جلوگیری از نشستن پشم روی گلو و حنجره روزی یک الی دو لیوان شیر مصرف شود.

درآمد فرش بافی

به‌طور میانگین هر بافنده از یک میلیون و پانصد هزار تومان تا شش میلیون تومان در ماه بر اساس یکی از این سه روش دستمزد دریافت می‌کند. ۱- دستمزد توافقی کلی: در این دستمزد صاحب فرش با بافنده روی یک مبلغ کلی توافق کرده و بافنده بعد از اتمام فرش یا تابلوفرش، آن را دریافت می‌کند. ۲- دستمزد بر اساس هر رج: در این نوع پرداخت برای هر رج از فرش، مبلغی توافق می‌شود که بافنده بعد از اتمام فرش، آن را دریافت می‌کند. ۳- دستمزد بر اساس هر گره: طبق آن توافق، مبلغ بر اساس تعداد گره‌هایی است که زده می‌شود. اگر شخصی برای خودش کار کند، باید با تاجرها برای فروش فرش‌اش به توافق برسد که متأسفانه تاجران فرش، فرش‌ها را از بافندگان با قیمت بسیار پائینی می‌خرند و در فروشگاه‌ها با مبالغ بالا می‌فروشند.

راه‌اندازی یک کارگاه قالی بافی

اگر خواهان راه‌اندازی یک کارگاه قالی بافی هستید تا کسب درآمد و کارآفرینی کنید در ابتدا باید مکانی با سه یا چهار اتاق داشته باشید. برای این ۵۰ میلیون تومان پول نیاز دارید. حدود ۴۰ تا کارگاه حتماً باید از سازمان فنی و حرفه‌ای مربی درخواست کرد. بعد از آماده کردن مکان و تمامی لوازم موردنیاز باید برای رونق گرفتن کارگاه از بافندگان ماهر استفاده کرد.